

УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

***І.Ю. Єпіфанова, кандидат економічних наук
Вінницький національний технічний університет***

*Розглянуто напрями підвищення ефективності управління стійким розвитком вітчизняних підприємств в умовах глобалізації
Стійкість, стійкий розвиток, глобалізація, інновації*

Аналіз основних публікацій. Економічні системи, які використовують прогресивні методи управління стійким розвитком, більш пристосовані до боротьби з кризовими явищами. Питання управління стійким розвитком висвітлюється в працях О.В. Ареф'євої, Д.М. Городянської [1], Р. Аскоффа [2], А.Г. Грязнової [3]. Разом з тим, потребує дослідження питання забезпечення управління стійким розвитком підприємств за умов глобалізації, яка характеризується випереджальним розвитком сфери послуг і створенням нових форм організації збуту, зростанням інтелектуальної складової в результатах виробництва; виснаженням традиційних джерел соціально-економічного зростання.

Метою статті є визначення напрямів підвищення ефективності управління стійким розвитком вітчизняних підприємств в умовах глобалізації. Розробка теоретичних проблем статті базуються на працях вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених відповідним проблемам. Дослідження ґрунтувались на аналізі фактичного матеріалу, працях вітчизняних та західних вчених, пов'язаних із проблематикою статті. Також використовуються такі загальнонаукові методи як пізнання, аналіз, синтез, системний аналіз.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація є інтенсивною інтеграцією ринків товарів і послуг, капіталів та ґрунтується на відкритті, дерегуляції національних економік з метою зміцнення їх конкурентоспроможності та збільшення привабливості для іноземного капіталу. Глобалізація є однією з найхарактерніших ознак сучасного розвитку світової економіки та призвела до появи нової форми конкуренції, яка стала наслідком виходу за межі окремої країни, виробництва, формуючи всесвітню глобальну систему конкурентних відносин, яка вимагає відповідного управління.

У широкому розумінні управління – це вплив на діяльність людини (або групи людей), за допомогою якого її праця узгоджується з діяльністю інших людей (або груп людей) для досягнення спільної мети, спільного результату. З позицій внутрішньоорганізаційної діяльності управління покликане координувати процеси, які відбуваються на підприємстві [3]. Підприємство, як і будь-яка складна система, відчуває вплив

навколишнього середовища, в якому функціонує, і саме тип стійкості визначає напрями і результати такої взаємодії.

З позицій підприємств стійкість розглядається вченими як здатність системи зберігати свій працездатний стан щодо досягнення запланованих результатів за наявності різних впливів, що збурюють [5–6]. Стійкість підприємства повинна забезпечуватися в будь-яких умовах і ситуаціях, що виникають у системі та у навколишньому середовищі.

Процес стійкого розвитку передбачає наявність зон стабільного функціонування, коли протягом певного періоду часу підприємство знаходиться у стані стійкої рівноваги. У цей період здійснюється нарощування потенціалу підприємства, відбувається еволюційна зміна станів системи й готується перехід на новий якісний рівень, що означає початок нового циклу розвитку. При цьому сам стійкий розвиток визначають у вигляді функціональної залежності від таких змінних, як стабільність функціонування, здатність до здійснення необхідних змін, потенціал підприємства й умови навколишнього середовища [5].

О.В. Ареф'єва та Д.М. Городянська під економічною стійкістю розглядають комплекс властивостей організаційної, інноваційної, логічної, виробничої, фінансово-кредитної діяльності з урахуванням їх взаємодії і взаємовпливу, а також кількість продукції, що випускається, її новаторські властивості, науково-технічну розвиненість матеріальної бази, стабільність системи ресурсного забезпечення діяльності, розвиненість кадрового та інтелектуального потенціалів, наявність інноваційного менеджменту [1].

Відповідно до положень стійкого розвитку технічна й організаційно-економічна діяльність людства повинні бути тісно взаємозалежні із природоохоронною діяльністю, що є невід'ємною частиною процесу світового розвитку [6]. Істотною характеристикою процесів розвитку становить час, оскільки будь-який розвиток здійснюється в реальному часі й тільки часовий фактор виявляє спрямованість розвитку. У зв'язку із цим Т. Коно [7] визначає розвиток як зміну умов існування організації в часі. Процес управління стійким розвитком підприємства А.Г. Грязнова [2] зв'язує з антикризовим управлінням, на її думку – це така система управління підприємством, що має комплексний, системний характер і спрямована на запобігання або усунення несприятливих для підприємства явищ, за допомогою використання всього потенціалу сучасного менеджменту, розробки й реалізації на підприємстві спеціальної програми, яка має стратегічний характер, що дозволяє усунути тимчасові ускладнення.

Стійкий розвиток, на думку В.В. Прохорової, можна визначити як збалансовані кількісні, структурні і якісні зміни, що відповідають цілям організації й ураховують обмеження, що накладають зовнішнім середовищем та потенціалом підприємства [8]. Стійкий розвиток визначається у вигляді функціональної залежності від таких змінних, як стійкість функціонування підприємства в різних циклах, спроможність до здійснення необхідних змін у процесі розвитку, потенціал підприємства та умови зовнішнього середовища.

Одним із істотних компонентів фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентоздатного виробництва. Оскільки нині надходження з зовнішніх джерел обмежені, перспективи розвитку можуть мати основою тільки можливості самофінансування. Звідси зрозуміло, що для підтримання існуючої діяльності і для подальшого стійкого розвитку необхідно в першу чергу враховувати резерви самих підприємств (особливо фінансові).

Самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані тільки за умови ефективної роботи підприємства, яка зможе забезпечити одержання прибутку. Забезпечити ефективність діяльності в першу чергу необхідно за рахунок забезпечення впровадження інновацій. Аналізуючи сучасні світові тенденції, можна зазначити, що вже у найближчому майбутньому суттєві конкурентні переваги матимуть країни, які розвиваються на вищій технологічній основі – на основі постіндустріальних принципів. Україна на початку 90-х входила в сімку інноваційних та інтелектуальних держав, але поступово бізнес став абсолютно байдужим до інновацій. Якщо у 1990 р. в Україні 36 % усіх підприємств були інноваційними, у 1994 р. таких було 26 %, то у 2008 р. – лише 13 % [9].

Нині є загально визнаним, що саме інноваційний розвиток є економіко формуючим процесом. Інноваційний розвиток економіки притаманний всім розвиненим країнам світу, який є одночасно і чинником, і наслідком економічного піднесення країн. Його ефективність обумовлюється змістом відповідних інноваційних напрямів, що задовольняють потреби динамічного розвитку економіки.

Висновки та перспективи подальших розробок. Отже, в умовах глобалізації управління стійким розвитком має включати в себе інноваційну складову, оскільки саме інноваційна діяльність забезпечить стійкий розвиток підприємств.

Список літератури

1. Ареф'єва О.В. Методичний підхід до оцінки та механізм моніторингу економічної стійкості підприємства/ О.В. Ареф'єва, Д.М. Городянська // Формування ринкових відносин в Україні (укр.). – 2006. – № 6. – С.57–61
2. Антикризисный менеджмент /Под. ред. проф. Грязновой А.Г.– М.: Ассоциация авторов и издателей "ТАНДЕМ", изд. ЭКМОС, 1999. – 368 с.
3. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник/ В.М. Шелудько — К. : Знання, 2006. — 439с.
4. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: Монографія. – К.: Об'єднаний інститут економіки НАН України, 2005. – 540с.
5. Василенко В.А. Менеджмент устойчивого развития предприятий. Монографія/ Василенко В.А. – К.: ЦУЛ, 2005. – 644 с.
6. Шандова Н.В. Узагальнююча оцінка рівня стабільності розвитку підприємств промислового комплексу / Н.В. Шандова // Вестник ХНТУ. – 2010. – № 1. – С.83–86.
7. Коно Т. Стратегия и структура японских предприятий/ Коно Т. – М.: Экономика, 1987.– 128 с.

8. Прохорова В.В. Управління стійким розвитком підприємства як основа трансформаційних процесів / В.В. Прохорова //Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С.364–370.

9. Продіус О.І. Інноваційний розвиток промисловості: реалії та перспективи / О.І. Продіус // Вісник Хмельницького національного ун-ту. – 2010. – Т.1. – № 1. – С. 106-110.

Рассмотрены пути повышения эффективности управления устойчивым развитием отечественных предприятий в условиях глобализации

Устойчивость, устойчивое развитие, глобализация, инновации.

Ways of increase of a management efficiency by a sustainable development of the domestic enterprises in the conditions of globalisation are considered

Stability, sustainable development, globalisation, innovations.